

NORGES HØYESTERETT

Den 5. mars 2015 avsa Høyesterett dom i

HR-2015-00539-A, (sak nr. 2014/1734), straffesak, anke over dom,

I.

A

(advokat John Christian Elden)

mot

Den offentlige påtalemyndighet

(førstestatsadvokat Anna Haugmoen Mo)

II.

B

(advokat Halvard Helle)

mot

Den offentlige påtalemyndighet

(førstestatsadvokat Anna Haugmoen Mo)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Dommer **Normann**: Saken gjelder anke over straffutmålingen etter domfellelse av to personer for henholdsvis hvitvasking og selvvasking.
- (2) Oslo tingrett avsa 21. mai 2013 dom som for disse to har slik domsslutning:

"1. **A, født 00.00.1964, frifinnes for overtredelse av straffeloven § 317 første ledd, jf. fjerde ledd.**

Han dømmes for overtredelse av:

- **straffeloven § 317 annet ledd, jf. fjerde ledd**
- **straffeloven § 162 første ledd; samt**
- **legemiddeloven § 31 annet ledd, jf. § 24 første ledd**

til en straff av fengsel i 3 – tre – år og 6 – seks – måneder, jf. straffeloven § 62 første ledd og § 63 annet ledd. Varetekt kommer til fradrag med 33 – trettitre – dager.

I medhold av straffeloven § 34 inndras 17.500.000 – syttentusenfemhundretusen – kroner.

2. ...

3. ...

4. **B, født 00.00.1964, dømmes for overtredelse av:**
 - straffeloven § 317 første ledd, jf. fjerde ledd;
 - straffeloven § 317 første ledd, jf. sjette ledd; samt
 - legemiddeloven § 31 annet ledd, jf. § 24 første ledd

til en straff av fengsel i 1 – ett – år og 4 – fire – måneder, jf. straffeloven § 62 første ledd og § 63 annet ledd. Fullbyrdelsen av 8 – åtte – måneder av straffen utsettes i medhold av straffeloven §§ 52-54 med en prøvetid på 3 – tre – år.

Varetekt kommer til fradrag i den ubetingede del med 3 – tre – dager."

- (3) A, B og påtalemyndigheten anket dommen til Borgarting lagmannsrett.
- (4) A og B anket tingrettens dom i sin helhet så langt den knyttet seg til overtredelsene av straffeloven § 317. Lagmannsretten tillot bare fremmet As straffutmålingsanke. Prøvingen skulle skje basert på det faktum tingretten hadde funnet bevist. Også Bs anke over bevisvurderingen under skyldspørsmålet ble tillatt fremmet. Påtalemyndighetens anke ble ikke tillatt fremmet.
- (5) Borgarting lagmannsrett avsa 26. juni 2014 dom med slik domsslutning:
- "1. **B, født 00. --- 1964, dømmes for overtredelse av straffeloven § 317 fjerde ledd, jf. første ledd sammen med den overtredelsen av legemiddeloven § 31 annet ledd, jf. § 24 første ledd som er endelig avgjort ved Oslo tingretts dom av 21. mai 2013, alt sammenholdt med straffeloven § 63 annet ledd til en straff av fengsel i 2 – to – år. Til fradrag i straffen går 3 – tre – dager for utholdt varetektsfengsel.**
2. **Straffutmålingsanken fra A forkastes."**
- (6) A og B anket lagmannsrettens dom til Høyesterett. Anken fra A gjaldt straffutmålingen og inndragningen. Anken fra B gjaldt lovanvendelsen og straffutmålingen. Ved beslutning 31. oktober 2014 tillot Høyesteretts ankeutvalg anken fra A fremmet for så vidt gjelder straffutmålingen, med unntak for lovanvendelsen under straffutmålingen. Anken over inndragningen ble ikke tillatt fremmet. Anken fra B ble tillatt fremmet for så vidt gjelder straffutmålingen. For øvrig ble anken ikke tillatt fremmet.
- (7) *Mitt syn på saken*
- (8) Før jeg behandler de retts spørsmål anken reiser, gir jeg en kort oversikt over saksforholdet knyttet til overtredelsene av straffeloven § 317.
- (9) A er dømt for grov selvvasking av i overkant av 17,5 millioner kroner, som var utbytte av hans egne straffbare handlinger, jf. straffeloven § 317 andre ledd, jf. fjerde ledd.

Selvvaskingen skjedde ved at han vekslet og sørget for veksling av cirka 15 millioner kroner til EURO, og ved at han sørget for at omkring 2,5 millioner kroner ble satt inn på Bs bankkonto.

- (10) B er dømt for grov hvitvasking etter straffeloven § 317 første ledd, jf. fjerde ledd av i overkant av 6,7 millioner kroner som var utbytte av straffbare handlinger foretatt av A.
- (11) Bakgrunnen for både selvvaskingen og hvitvaskingen var at A hadde tilgang til et betydelig kontantbeløp, som var utbytte av straffbare handlinger. Om de opprinnelige forbrytelsene heter det i lagmannsrettens dom:

"Lagmannsretten vil fremheve at tingretten i det vesentlige bygget sin beskrivelse av 'primærforbrytelsene' på As egen forklaring. Tingretten sier i sin dom at den ikke kan se bort fra at hans forklaring om primærforbrytelsen er riktig. Når tingretten finner det 'bevist utover enhver rimelig tvil at beløpet som var gjenstand for kreditorunndragelse utgjorde minst kr. 14,7 millioner' og videre 'finner det bevist utover enhver rimelig tvil at hans skattesvik minst omfattet kr. 3 millioner over de aktuelle årene', kan dette ikke tolkes slik at tingretten finner det hevet over tvil at primærforbrytelsen er skatteunndragelse og kreditorsvik. Men uansett arten av primærforbrytelsen medførte As forklaring og de øvrige omstendighetene i saken at det var hevet over tvil at det ulovlige utbyttet var så stort.

A fastholdt sin forklaring om pengenes opprinnelse i sin forklaring for lagmannsretten. I relasjon til Bs sak finner heller ikke lagmannsretten å kunne se bort fra As forklaring om primærforbrytelsene. Det er imidlertid større grunn til å tvile på riktigheten av forklaringene etter behandlingen i lagmannsretten. ...

Det er ikke kommet frem opplysninger for lagmannsretten som gir grunn til å tvile på at 17,7 millioner kroner var utbytte av straffbare handlinger. A har også for lagmannsretten erkjent at pengene er holdt unna kreditorene, og at de ikke er oppgitt til beskatning."

- (12) Aktor og forsvarer er enige om at riktig beløp skal være cirka 17,5 millioner kroner.
- (13) Jeg behandler så straffutmålingen for A.
- (14) Det skal – som det vil ha fremgått – utmåles straff for grov selvvasking av cirka 17,5 millioner kroner, jf. straffeloven § 317 andre ledd, jf. fjerde ledd.
- (15) Det foreligger ikke straffutmålingspraksis fra Høyesterett knyttet til selvvaskingsbestemmelsen i straffeloven § 317 andre ledd, som ble tilføyd i 2006. Etter min oppfatning er det imidlertid naturlig å se hen til det straffenivået som er etablert for hvitvasking etter første ledd. Det er nært slektskap mellom hvitvasking og selvvasking. Strafferammen for begge overtredelsene er den samme, og det skal ved vurderingen av om handlingen er grov, legges vekt på de samme momentene, jf. bestemmelsens fjerde ledd.
- (16) Det fremgår av § 317 fjerde ledd at det ved avgjørelsen av om overtredelsen er grov, blant annet særlig skal legges vekt på hva slags handling utbyttet stammer fra. Også ved straffutmålingen kan det etter omstendighetene være grunn til å se hen til primærforbrytelsen. Det er imidlertid ikke noe vilkår for å domfelle for overtredelse av straffeloven § 317 at utbyttet kan tilbakeføres til en eller flere konkrete straffbare handlinger, jf. Rt. 2006 side 466 på side 468. Straffen for selvvaskingen må dermed fastsettes på selvstendig grunnlag, jf. også Ot.prp. nr. 53 (2005–2006) avsnitt 4.7.2.2, der

det understrekes at selvvasking og hvitvasking er selvstendige straffbare forhold og straffverdige i seg selv. Strafferammen ved primærhandlingen kan da heller ikke sette noen grense for straffen, slik forsvarer har gjort gjeldende, jf. Rt. 2007 side 973 avsnitt 26.

(17) Jeg tar ved den konkrete vurderingen som utgangspunkt at det dreier seg om et betydelig beløp. Jeg er enig med lagmannsretten i at beløpets størrelse er et viktig moment ved straffastsettelsen.

(18) Om de øvrige straffeskjerpene momenter heter det i lagmannsrettens dom:

"Handlingene har pågått over tid og helt til han ble stoppet ved at han 4. august 2010 ble pågrepet av politiet. Han har brukt en annens bankkonti for å skjule penger og for å kunne sette dem i omløp igjen uten selv å kunne knyttes til pengene. Det er også på det rene at mange penger ikke er kommet til rette. Det vises i denne forbindelse til at alle innskuddene som ble gjort på Bs konti er tatt ut igjen.

Det er klart straffeskjerpene at A har brukt mennesker rundt seg for å få hjelp til hvitvaskingen."

(19) Jeg kan her slutte meg til lagmannsrettens vurdering og tilføyer at det beløp som er kommet til rette, bare utgjør 4,7 millioner kroner. Som lagmannsretten mener jeg at bruk av betalingssystemet for å tildekke det ulovlige innehavet av penger, gir grunnlag for en streng reaksjon.

(20) A ble ved Oslo tingretts dom av 30. mai 2002 dømt til fengsel i 1 år og 3 måneder – hvorav 6 måneder betinget – for overtredelse av ligningsloven § 12-1, jf. § 12-2 og straffeloven § 286. Lagmannsretten mente dette var særlig skjerpene "fordi dommen gjelder overtredelse av de samme bestemmelser som det ved straffutmålingen er lagt til grunn er 'primærforbrytelsene' som gikk forut for de straffbare sikringshandlingene etter straffeloven § 317 annet ledd". Straffutmålingen i saken som nå står til avgjørelse, gjelder imidlertid ikke "primærforbrytelsene", men selvvaskingshandlinger som fant sted i perioden 2009 til 4. august 2010. Det er gått cirka 7 år fra Oslo tingretts dom til A foretok de straffbare handlinger han nå skal straffes for. Dommen fra 2002 kan da etter mitt syn bare tillegges begrenset vekt.

(21) Jeg er enig med lagmannsretten i at 4 års fengsel er et passende utgangspunkt for straffutmålingen. Det er begrenset med sammenlignbar rettspraksis. Selv om forholdene i Rt. 2007 side 973 fremstår som noe mer alvorlige enn i vår sak, har jeg likevel funnet noe støtte i dommen.

(22) Domfellelsen i saken her gjelder også overtredelse av straffeloven § 162 første ledd og legemiddeloven § 31 andre ledd, jf. § 24 første ledd. A er funnet skyldig i å ha kjøpt og brukt kokain ved en rekke anledninger i perioden 2009 til 4. august 2010. Overtredelsen av straffeloven § 317 er imidlertid det helt dominerende forholdet ved straffutmålingen.

(23) Det skal i formildende retning tas hensyn til at det er gått lang tid siden handlingene ble foretatt og til at det gikk cirka syv måneder under etterforskningen hvor saken ble liggende uten at det skjedde noe med den. Det må også tillegges vekt at A har erkjent de faktiske forhold, og at dette gjorde irettføringen av saken enklere.

(24) Jeg er etter en samlet vurdering kommet til at As straffutmålingsanke må forkastes.

- (25) B er funnet skyldig i hvitvasking av drøye 6,7 millioner kroner knyttet til tre forskjellige sikringshandlinger: veksling av 577 450 kroner til EURO, innskudd i bank av i overkant av 2,3 millioner kroner og oppbevaring av valuta tilsvarende 3 839 300 kroner. B vekslet således ved flere anledninger penger for A, hun satte inn penger for ham på egne bankkonti og tillot A å gjøre innskudd på en av hennes konti som han disponerte, og hun lot ham oppbevare midler i hennes leilighet.
- (26) Det skal også utmåles straff for de handlingene som ble rettskraftig avgjort ved Oslo tingretts dom 21. mai 2013, nemlig bruk av kokain, jf. legemiddeloven § 31 andre ledd, jf. § 24 første ledd. Forholdene ville isolert sett ha medført bot, og må anses som en skjerpene omstendighet, jf. straffeloven § 63.
- (27) Jeg tar som utgangspunkt for straffutmålingen at det også for Bs del dreier seg om et betydelig beløp.
- (28) I formildende retning tillegger jeg tidsmomentet noe større vekt for hennes del enn for A. En del av den tiden som gikk med til behandlingen av saken, skyldtes at A ønsket å innhente ytterligere dokumentasjon fra Sveits for å klargjøre hvor pengene stammet fra. Denne forsinkelsen kan ikke belastes B.
- (29) B har ikke erkjent straffeskyld, men hun har tilstått de faktiske forhold i stor utstrekning. Dette har lettet iretteføringen, og jeg er enig med lagmannsretten i at tilståelsen må føre til et visst fradrag i straffen.
- (30) Det må videre tillegges vekt at B har hatt en underordnet rolle, og at hun heller ikke har mottatt godtgjørelse for å ha bistått A. Jeg tillegger det også en viss betydning at hun var i en sårbar situasjon da hun møtte A og viser i den forbindelse til at hun er diagnostisert med en bipolar lidelse. I 2014 var hun innlagt en måned ved et behandlingssenter.
- (31) Jeg er etter en samlet vurdering kommet til at straffen på fengsel i 2 år er blitt noe for streng, og mener at straffen for B passende kan settes til fengsel i 1 år og 6 måneder.
- (32) Jeg stemmer for denne

D O M :

1. I lagmannsrettens dom – domsslutningen punkt 1 – gjøres den endring at straffen settes til fengsel i 1 – ett – år og 6 – seks – måneder.
2. Anken fra A forkastes.

- (33) Dommer **Noer:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
- (34) Dommer **Ringnes:** Likeså.
- (35) Dommer **Bergsjø:** Likeså.
- (36) Dommar **Utgård:** Det same.

(37) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

1. I lagmannsrettens dom – domsslutningen punkt 1 – gjøres den endring at straffen settes til fengsel i 1 – ett – år og 6 – seks – måneder.
2. Anken fra A forkastes.

Riktig utskrift bekreftes: